

ԻՌԱՆ ԱՎԱԳԵՐԵՑ ՄԵՅՆԵՆԴԻՐՅ

ԱՄՈՒՍՆՈՒԹՅՈՒՆ ՈՒՂԱՓԱՌՈՒԹՅԱՆ ՄԵՋ

Սկիզբը՝ նախորդի

Հոգեւորականությունը եւ ամուսնությունը

Նոր Կտակարանը հիշատակում է, որ գոնե առաքյալներից ոմանք, ներառյալ Պետրոս առաքյալը, ամուսնացած էին: Կին ունենալը միանգամայն բնական էր համարվում նրանց համար, ովքեր քահանայություն էին ընդունում, եւ դա չէր խոչընդոտում նրանց ծառայությանը. «Եպիսկոպոսը պետք է լինի անթերի, մեկ կնոջ ամուսին, հեզ, մեղմաբարո, պարկեշտ... իր սեփական տան համար լավ վերակացու լինի, զավակներ ունենա, որոնք ամենայն պարկեշտությամբ հնազանդ լինեն իրեն» (Ա. Տիմ. Գ. 2–4):

Հին կանոնները քահանայի կամ եպիսկոպոսի աստիճան ընդունելու մտադրություն ունեցող մարդկանց թույլատրում էին ամուսնացած մնալ, եթե նրանց միությունն ուներ միանգամայն քրիստոնեական բնույթ. «Ով Սուրբ Մկրտությունից հետո երկու ամուսնություններով պարտավորված է եղել կամ հարն է ունեցել, նա չի կարող լինել ո՛չ եպիսկոպոս, ո՛չ երեց, ո՛չ սարկավագ, ո՛չ հոգեւոր աստիճանի անդամ» (կանոն ԺԷ.)¹: Գիտենք, որ երկրորդ ամուսնությունը միայն աշխարհականներին էր թույլատրվում: Վերոբերյալ կանոնն այն ամբողջապես բացառում է հոգեւորականության համար, որովհետեւ ձեռնադրությունը ենթադրում է քրիստոնեական կյանքի լիության քարոզչության պատրաստակամություն ու հատկապես ամուսնության եզակիությունը՝ որպես Քրիստոսի եւ Եկեղեցու միության նմանություն, քրիստոնեական տեսակետը: Խիստ են նաեւ քահանայի կնոջը վերաբերող պահանջները. «Այրում կամ ամուսնալուծված կնոջը կամ անառակին կամ ստրկուհուն կամ դերասանուհուն կին վերցրածը չի կարող լինել եպիսկոպոս կամ երեց կամ սարկավագ կամ ընդհանրապես հոգեւորականների շարքում» (կանոն ԺԸ.)²: Եւ այստեղ տեսանելի է անվերապահ միաամուսնության ըմբռնումը՝ որպես քրիստոնեական

¹ * Տէս «Правила Православной Церкви», т. I, էջ 78, հմմտ. «Կանոնագիրք Հայոց», հտ. Ա., էջ 79:

² * Տէս «Правила Православной Церкви», т. I, էջ 80, հմմտ. «Կանոնագիրք Հայոց», հտ. Ա., էջ 79:

կատարելատիպի, միակ արժանիին՝ Ս. Հաղորդության սրբազան կնիքով վավերացվելու եւ սրբազան լիության հասնելու: Հիշենք, որ Եկեղեցին կրկնամուսնությունները չի օրհնել:

Այդ պահանջը չէր տարածվում քաղաքացիական ամուսնությունների վրա՝ կնքված մինչ Մկրտությունը, այսինքն՝ Եկեղեցուց դուրս: Տեսանք, որ այդպիսի միություններն ամուսնություն չէին համարվում եւ խոչընդոտ չէին մարդու ձեռնադրության համար, որը դրանից հետո (իմա՝ Մկրտությունից հետո) ամուսնանում էր Եկեղեցու ծոցում:

Եկեղեցական բոլոր կանոնները հաստատում են, որ ամուսնացած տղամարդիկ կարող են դառնալ կղերականության անդամ, սակայն բարձրաստիճան հոգեւորականությունը ձեռնադրությունից հետո ամուսնանալու իրավունք չունի. Դ. դարում Անկյուրայի ժողովը դեռեւս սարկավագներին թույլատրում էր ամուսնանալ, եթե ձեռնադրության ժամանակ նրանք հայտնում էին այդ մտադրության մասին (կանոն Ժ.)³: Այդ կիրառությունը պաշտոնապես վերացրեց Հուստինիանոս կայսրն իր ՃԻԳ. նովելով. Հինգվեցերորդ (Ձ. տիեզերական) ժողովը, ինչպես եւ այլ դեպքերում, հաստատեց կայսերական օրենքը. «Քանի որ Առաքելական կանոններում ասված է, որ կղերական դարձող ամուսնիներից միայն գրականագետները եւ սաղմոսեգուները կարող են ամուսնանալ⁴, ապա եւ մենք, հետեւելով դրան, սահմանում ենք. թող հետայսու ո՛չ կիսասարկավագները, ո՛չ սարկավագները, ո՛չ երեցները թույլատրություն չունենան ամուսնական կյանքի մեջ մտնելու ձեռնադրության խորհրդի կատարումից հետո, սակայն եթե որեւէ մեկը համարձակվի այդպես վարվել, թող կարգալույծ լինի...» (կանոն Ձ.)⁵:

Այդ կանոնական օրենսդրությունն առաջնորդվում էր կանոնների ոգով՝ հոգեւորական դառնալ ցանկացող թեկնածուից պահանջելով հասունություն եւ հավատարմություն: Հին եւ միջնադարյան Եկեղեցում գոյություն ունեւոր կանոն, որն արգելում էր ձեռնադրել երեսուն տարեկանը չբոլորած անձին (Ձ. տիեզերական ժողովի ԺԴ. կանոնը)⁶: Եթե ներկա ժամանակներում Եկեղեցին շեղվում է այդ կանոնից եւ ձեռնադրում ավելի երիտասարդ անձանց, ապա դա ոչ մի դեպքում չի վերացնում հոգեւոր

³ * *Տէս* «Правила Православной Церкви», т. II, էջ 12, հմմտ. «Կանոնագիրք Հայոց», հտ. Ա., էջ 161–162:

⁴ * *Տէս* «Правила Православной Церкви», т. I, էջ 86, հմմտ. «Կանոնագիրք Հայոց», հտ. Ա., էջ 80:

⁵ * *Տէս* «Правила Православной Церкви», т. I, էջ 448:

⁶ * *Տէս* անդ, էջ 483:

հասունություն պահանջը: Ամուսնանալ ցանկացող տղամարդուն, որն իր համար կին է փնտրում, անկախ տարիքից՝ միշտ չի բավականացնում ոգու ամրությունը: Դուր գալու միանգամայն օրինական եւ անխուսափելի ձգտումը, արտաքին տեսքի նկատմամբ հոգատարությունը այդպիսի ժամանակներում բնական են տղամարդու համար, սակայն հարիր չեն անձին, որի հոգածությունն է վստահվել մարդկային հոգիների խնամքը, որը պետք է իրեն նվիրի միակ նպատակին՝ Աստծու Արքայության քարոզչությանը: Այստեղից Եկեղեցու կանոնները. սարկավագական եւ քահանայական ծառայության անցնելու թույլատրում են միայն նրանց, ովքեր հաստատուն եւ վերջնական ընտրություն են կատարել ամուսնության եւ կուսակրոնության միջեւ:

Անկասկած, ձեռնադրությունից հետո ամուսնանալու արգելքն ունի այլ բնույթ, քան քահանայի մեկ անգամ ոչ այրու եւ ոչ ամուսնալուծվածի հետ ամուսնացած լինելու պահանջը: Առաջին արգելքը բխում է հովվական արժանապատվության եւ կարգապահության պահպանումի անհրաժեշտությունից, վերջինն ուղղված է կղերականության բացարձակ միա-մուսնությունը հասնելուն եւ պահպանում է ամուսնության վերաբերյալ աստվածաշնչյան եւ վարդապետական ուսմունքները: Այրի քահանայի կրկին ամուսնանալու արգելքի գլխավոր պատճառը (արգելք, որը հաճախ իր հետ անձնական ողբերգություն է բերում) այն է, որ Եկեղեցին սրբազան ու եզակի է ճանաչում կնոջ հետ տղամարդու հավիտենական միությունը եւ այդ պատճառով չի կարող չպահանջել իր հոգեւորականներից կյանքի այն մաքրության պահպանումը, որը նրանք քարոզում են այլոց՝ իրենց ծառայության միջոցով: Այդ հույժ կարեւոր հարցի նկատմամբ Ուղղափառ Եկեղեցու հաստատուն դիրքորոշումը ամենից վառ ապացույցն է, որ նա հավատարիմ է մնում Նոր Կտակարանում ամփոփված ամուսնության մասին ուսմունքին, թեեւ նրա «տնօրենությունը» աշխարհականներին թույլատրում է երկրորդ եւ երրորդ ամուսնություններ:

Ավելի ուշ շրջանի կանոնական իրավունքը եպիսկոպոսական աստիճան ունեցողներին կարգադրում է չամուսնանալ: Այդ կանոնը ներմուծված է զուտ կարգապահական նպատակով եւ հիմնված է Հուստինիանոսի օրենքի վրա՝ հաստատված Զ. («Հինգվեցերորդ») տիեզերական ժողովի կողմից: Այն չի սահմանափակում եպիսկոպոսների կուսակրոնության ձգտումը, սակայն թույլատրում է այդ բարձր սպասավորության համար ընտրել նաեւ նրանց, ովքեր, ամուսնացած լինելով, բաժանվում են իրենց

կանանցից. «Եպիսկոպոսական աստիճանի բարձրացվողի կինը, ընդհանուր համաձայնությամբ իր ամուսնուց նախապես բաժանված լինելով, նրա եպիսկոպոս ձեռնադրվելուց հետո թող այդ եպիսկոպոսի բնակավայրից հեռու գտնվող վանք մտնի եւ թող օգտվի եպիսկոպոսի օժանդակությունից» (կանոն ԽԸ.)⁷: Ներկայումս ամուսնու՝ եպիսկոպոսական աստիճանի հասնելու համար փոխադարձ համաձայնությամբ բաժանումները, բարեխտաբար, շատ սակավ են, եւ եպիսկոպոսը մեծավ մասամբ ընտրվում է այրի քահանաների կամ արքեպիսկոպոսների շարքից: Ինչպես վկայում է Առաքելական Խ. կանոնը⁸, Եկեղեցական հին ավանդությունը ճանաչում էր ամուսնացած բազմաթիվ եպիսկոպոսների. օրինակ՝ Նյուսայի եպիսկոպոս Ս. Գրիգորին (335–394 թթ.)՝ Ս. Բարսեղ Մեծի (330–379 թթ.) եղբորը, եւ նրան ժամանակակից շատ եպիսկոպոսների:

Ամուսնացած քահանաներին եպիսկոպոս ձեռնադրելն արգելող կայսերական օրենսդրությունն այն ժամանակ էր հրապարակվել, երբ քրիստոնեական հասարակության ընտրանին արդեն մեծավ մասամբ կազմված էր վանական հոգեւորականներից: Բացի դրանից՝ այդ օրենքը բխում էր այն համոզմունքից, որ եպիսկոպոսը Խորհրդաբանական ամուսնության մեջ էր մտնում իր թեմի հետ, եւ որ նրա ծառայությունը պահանջում էր իր ողջ ուժերի նվիրումը Եկեղեցուն:

Ներկայումս եպիսկոպոսական աստիճան ստանալուն վերաբերող կանոնները չափից ավելի խիստ են: Սակայն ոչ մի վստահություն չկա, որ այդ կարգի փոփոխությունը՝ իրականացված, օրինակ, տիւրահոչակ վերանորոգչական խմբավորման կողմից 1922-ին, միջոց եւ երաշխիք կծառայի՝ եպիսկոպոս դարձնելու հասարակության լավագույն մարդկանց: Ծայրահեղ դեպքում այժմյան փորձառությունն արգելում է ամեն մի կղերականի հասնելու եպիսկոպոսական աստիճանի, որով յուրօրինակ կերպով պահպանում է նրա ընտրության խարիզմատիկ սկզբունքը: Ամեն դեպքում ամուսնացյալ հոգեւորականության շարքերից եպիսկոպոսի ընտրության հին՝ քրիստոնեական փորձառությանը վերադարձի հնարավորությունը կախված է Ուղղափառ Եկեղեցու նոր տիեզերական ժողովի որոշումից:

Դրանով հանդերձ՝ անհրաժեշտ է նշել, որ ձեռնադրությունից հետո ամուսնությունը եւ եպիսկոպոսների վանական լինելուն վերաբերող

⁷ * Տե՛ս անդ, էջ 532–533:

⁸ * Տե՛ս «Правила Православной Церкви», т. I, էջ 109, հմմտ. «Կանոնագիրք Հայոց», հտ. Ա., էջ 88:

Եկեղեցու հովվական եւ կարգապահական սահմանափակումներն ընդհանուր առմամբ չեն խախտել ուղղափառ ավանդույթի մաքրությունը: Այդ սահմանափակումներով ամուսնությունը չի դիտարկվում ինչպես մի անկատար վիճակ. այն օրհնված է Աստծու կողմից. «Այդ պատճառով— հռչակում է Զ. տիեզերական ժողովը,— եթե որեւէ մեկը, Առաքելական կանոններին հակառակ, փորձի հոգեւորականներից, այսինքն՝ երեցներից կամ սարկավագներից կամ կիսասարկավագներից ինչ-որ մեկին զրկել օրինական կնոջ հետ միությունից եւ շփումից, թող կարգալույծ լինի: Նմանապես եթե որեւէ մեկը՝ երեց կամ սարկավագ, պատճառ բռնելով բարեպաշտությունը, վնասի իր կնոջը, թող հեռացվի...» (կանոն ԺԳ.⁹, նաեւ Գանգրայի ժողովի Դ. կանոնը¹⁰): Այդ պատճառով ուղղափառության մեջ ընդհանրապես անկարելի են այն խնդիրները, որոնց առջեւ այժմ կանգնած է բազմաթիվ դարերի ընթացքում Օգոստինոս Երանելու՝ ամուսնության վերաբերյալ այժմ մեծապես վիճարկելի հայացքներին հետեւած եւ բառացիորեն կղերականներին կուսակրոնություն պարտադրած Հռոմեական Եկեղեցին: Ռուսաստանում ոչ վաղ անցյալում ծխական քահանա կարող էր լինել միայն այն անձը, որն ամուսնացած էր, իսկ Եկեղեցում վանական հոգեւորականությունն զբաղեցնում էր կրթական եւ վարչական պաշտոններ: Ժամանակակից փորձառությունն աչքի է ընկնում առավել ճկունությամբ եւ բազմաթիվ աբեղաների ծխական հովվական գործունեություն վարելու հնարավորություն է ընձեռում:

Ամեն դեպքում, անկախ եկեղեցական կարգապահության նրբերանգներից, Ուղղափառ Եկեղեցին հաստատուն կերպով հոգեւորականների ամուսնական կապերը եկեղեցական կյանքի դրական չափանիշ է համարում, եթե պահպանվում են ամուսնության եզակիության եւ սրբազնության սկզբունքները:

Ամուսնություն, կուսակրոնություն եւ վանականություն

Քրիստոնեական բարոյագիտությունն ընդհանրապես տարամիտ է, եւ մասնավորապես այն պատճառով, որ ամուսնությունն ու կուսակրոնությունը, որոնք, թվում է, թե վարքի տարբեր սկզբունքներ են ենթադրում, հիմնվում են Աստծու Արքայության միասնական աստվածաբանության, հետեւաբար՝ միասնական հոգեւորության վրա:

⁹ * *Слѹ* «Правила Православной Церкви», т. I, էջ 473—474:

¹⁰ * *Слѹ* «Правила Православной Церкви», т. II, էջ 39, հմմտ. «Կանոնագիրք Հայոց», հտ. Ա., էջ 193:

Այս գրքի սկզբում ցույց է տրվել, որ քրիստոնեական ամուսնության առանձնահատկությունը՝ տղամարդու եւ կնոջ բնական հարաբերությունների փոխակերպումն ու կերպարանափոխումն է սիրո հավերժական կապի, որը չի ընդհատվում մահով: Ամուսնությունը Խորհուրդ է, որովհետեւ նրանում Աստծու Արքայության ապագան է, ամուսնությունը Դառան հարսանիքն է (Հայտ. ԺԹ. 7–9), նրանում կանխավայելվում ու կանխապատկերվում է Քրիստոսի եւ Եկեղեցու միության ողջ լիությունը (Եփես. Ե. 32): Քրիստոնեական ամուսնությունն իր վերջնանպատակը չի տեսնում ո՛չ մարմնական հաճույքներում, ո՛չ որոշակի հասարակական դիրքի հասնելու մեջ, այլ էսխատոնի՝ «ամեն ինչի ավարտի» մեջ, որն Աստված պատրաստում է Իր ընտրյալների համար:

Կուսակրոնությունը եւ հատկապես վանականությունը հիմնված են Ս. Գրքի ու Եկեղեցական ավանդության վրա, դրանք անմիջականորեն կապված են ապագա Արքայության վերաբերյալ պատկերացումների հետ: Աստված Ինքն ասաց, որ «եթե մեռելներից հառությոն առնեն, ո՛չ տղամարդիկ կամուսնանան, եւ ո՛չ էլ՝ կանայք, այլ կլինեն ինչպես հրեշտակները, ու երկնքում են» (Մարկ. ԺԲ. 25): Սակայն վերելում արդեն ասվել է, որ այդ բառերը չպետք է հասկանալ այն իմաստով, իբր քրիստոնեական ամուսնությունն ապագա Արքայության մեջ ոչնչանալու է. դրանք ցույց են տալիս միայն այն, որ մարդկային հարաբերությունների մարմնական բնույթը վերացվելու է: Այսպես՝ Նոր Կտակարանում բազմիցս գովաբանվում է կուսակրոնությունը՝ որպես «հրեշտակային կյանքի» կանխավայելում. «Ներքիններ էլ կան, որոնք իրենց իրենց են ներքինի դարձրել երկնքի արքայության համար»,— ասում է Քրիստոս (Մատթ. ԺԹ. 12): Հովհաննես Մկրտչի, Պողոս առաքյալի եւ Հայտնության մեջ հիշատակված հարյուր քառասունչորս հազարի (Հայտ. ԺԴ. 3–4) մեծ կերպարներն արժանավոր օրինակ են ծառայում Աստծու փառքի համար կուսության մաքրությունը պահպանած անթիվ քրիստոնյա սրբերի համար:

Վաղ քրիստոնյաներն ու Եկեղեցու հայրերը հատուկ ուշադրություն էին դարձնում կուսության վրա. հավանաբար, դա հեթանոս աշխարհում տիրող սեռական սանձարձակության նկատմամբ բնական հակազդում էր եւ քրիստոնեական կատարածաբանության արտացոլումը: Կարելի է ասել, որ վանականությունն իր բազմաթիվ հետեւորդների համար նրանց առջեւ ծառացած բարոյական խնդիրների լավագույն լուծումն էր: Սակայն դրանով հանդերձ՝ Եկեղեցին պահպանել է քրիստոնեական

ամուսնության փոխզիջում չճանաչող եզակի արժեքը: Այդ անվերապահությունն ու ամուսնության խորհրդի ընդունումը վկայում է ինքն իր մասին, եթե հաշվի առնենք, որ միայն սակավ եկեղեցական գրողներ են ընդունել վանական դառնալու ծեսի խորհրդական բնույթը: Ամուսնության այդ անանցանելի արժեքն իր գեղեցիկ արտահայտությունն է գտել Կղեմես Ալեքսանդրացու (150–215 թթ.)՝ քրիստոնեական աստվածաբանության ստեղծողներից մեկի, ինչպես նաեւ մեծն Հովհան Ոսկեբերանի (347–407 թթ.) երկերում:

Այսպիսով՝ եւ ամուսնությունը, եւ կուսակրոնությունն ավետարանական կյանքի ուղիներն են, Արքայության կանխավայելումը, որն արդեն հայտնվել էր Քրիստոսի մեջ եւ իր զորությունը կհայտնվի վերջին օրը: Ահա թե ինչու կարող ենք ընդունել միայն իր մեջ կատարածաբանական իմաստ կրող Քրիստոսով ամուսնությունը՝ վավերացված Ս. Հաղորդությունը, եւ կուսակրոնությունը՝ «հանուն Քրիստոսի», այլ ոչ այն ամուսնությունը, որ պատահաբար է կնքված՝ ինչպես մի պայմանագիր կամ մարմնական հաճույքի հետեւանք, ոչ այն կուսակրոնությունը, որն ընդունված է սովորության ուժով կամ, որ ավելի վատ է, անպատասխանատու եսասիրությունից եւ ինքնապաշտպանությունից դրդված: Եկեղեցին օրհնում է վանականներին, ճգնավորներին, հոգեւոր մարդկանց, օրհնում է նաեւ քրիստոնեական ամուսնությունները, սակայն անհրաժեշտություն չունի օրհնելու ծեր ամուրիներին եւ պառաված օրիորդներին:

Ճիշտ այնպես, ինչպես քրիստոնեական ամուսնությունը ենթադրում է ընտանիքի համար զոհողություն, պատասխանատվություն, ինքնանվիրում եւ հասունություն, քրիստոնեական կուսակրոնությունն աներեւակայելի է առանց աղոթքի, պահեցողության, խոնարհության, հնազանդության, գթասրտության եւ մշտական ճգնակեցության: Ժամանակակից հոգեբանությունը չի հայտնաբերել, որ սեռական ակտիվության բացակայությունը որեւէ խնդիր է առաջացնում. Եկեղեցու հայրերը դա շատ լավ գիտեին եւ մշակել էին ճգնողական վարժությունների հիանալի համակարգ, որի վրա է կառուցվում վանական կյանքը, եւ որը կուսությունն ու ինքնագսպումը դարձնում է ոչ միայն հնարավոր, այլեւ արգասաբեր: Ի տարբերություն որոշ ժամանակակից հոգեբանների՝ նրանք գիտեին, որ մարդուն բնորոշ սիրո եւ բազմացման բնազդը զատված չէ մարդկային էության մյուս դրսեւորումներից, այլ իրենից ներկայացնում է նրա կենտրոնը: Այն չի կարող ճնշվել, սակայն կարող է վերափոխվել,

կերպարանափոխվել եւ աղոթքով, պահեցողությամբ ու հանուն Քրիստոս հնազանդությամբ սիրո հունով ուղղորդվել առ Աստված եւ մերձավորը:

Կաթոլիկ Եկեղեցում կուսակրոնության խնդրի շուրջ առաջացած ճգնաժամը բխում է դրա պարտադիր լինելու բնույթից, որն այդ սպասավորությունը զրկում է ոգեշնչվածությունից եւ դրա բնական պահանջները վերածում է ինչ-որ անտանելի ու ավելորդ բանի: Կաթոլիկ հոգեւորականությունն այժմ մի կողմ է թողել սպասավորությունը, ամենօրյա Պատարագը, առանձնահատուկ աղոթական կենսակերպը՝ աշխարհից մեկուսացած, աղքատության եւ պահեցողության մեջ: Ժամանակակից քահանան իրեն առանձնապես չի սահմանափակում նյութական պահանջմունքների բավարարման հարցում (սնունդ, հարմարավետություն, դրամ). նա որեւէ իրական աղոթական կարգապահության չի հետեւում: Սակայն այդ դեպքում նրա կուսակրոնությունը կորցնում է իր հոգեւոր իմաստը, այսինքն՝ Արքայության ճանապարհը ցույց տվող կատարածաբանական բնույթը: Սովորաբար, որքան տարբեր են այդ Արքայությունից ծխական քահանաների հարմարավետ բնակարանները, որքան անհամատեղելի են ժամանակակից աստվածաբանության «ընտելանալ աշխարհին», «հասարակական պատասխանատվություն» դրույթներն Արքայությանը հասնելու ուղիների հետ: Այդ դեպքում ինչի՞ համար է կուսակրոնությունը:

Սակայն ուղղափառ ըմբռնողությամբ՝ կուսակրոնությունը՝ ընդունված բացառապես եպիսկոպոսական աստիճանի հասնելու նպատակով, հոգեւոր առումով առավել վտանգավոր է: Եկեղեցու ավանդությունը միաձայն պնդում է, որ իսկական մաքրությունն ու ճշմարիտ վանական կյանքն իրագործելի են միայն վանական համակեցության մեջ: Լոկ քիչ թվով առանձնապես ուժեղ անձինք կարող են, աշխարհում ապրելով, կուսակրոնություն պահպանել: Հնազանդությունը միակ առաքինությունն է, որը կարող է թեթեւացնել նրանց լուծը, սակայն ինչպես գիտենք, դա ամենադժվար հասանելիներից մեկն է եւ այդ պատճառով առաքինություններից հազվագյուտն է:

Ուղղափառությունը վանականությանը միշտ գնահատել է որպես Քրիստոսի ավետիսի ճշմարիտ վկայություն: Վանականները, ինչպես եւ ժամանակին հինկտակարանյան մարգարեներն ու առաջին քրիստոնյա նահատակները («վաները»), արժանի ներդրում են ունեցել քրիստոնեության հաստատման գործում: Լուսավորվածության, ուրախության

անձնական օրինակով, աղոթական եւ ծառայողական կյանքի բարձրագույն իմաստով լցված, այս աշխարհի հանգամանքներից անկախ վանականները կենդանի վկայություն են տվել նրան, որ Աստծու Արքայությունը ճշմարտապես մեր մեջ է: Այս ավանդույթի վերականգնումը բացառիկ նշանակություն կունենար մեզ շրջապատող մարտնչողաբար-աշխարհականացող իրականության համար: Լիակատար ինքնուրույնության հավակնող ժամանակակից մարդկությունը քրիստոնեությունից օգնություն չի խնդրում «լավագույն աշխարհի» իր փնտրտուքներում: Սակայն այն կարող է վերստին հետաքրքրվել Եկեղեցու օգնությամբ, եթե վերջինս աշխարհին ցույց տա ոչ միայն «լավագույնը», այլեւ իսկապես նոր եւ բարձրագույն կեցությունը:

Ահա թե ինչու այժմ այդ նորի եւ բարձրագույնի փնտրտուքով տարված բազմաթիվ երիտասարդներ, գտնում են այն, լավագույն դեպքում, ձեն-բուդդայականության կամ, որ ավելի վատ է եւ առավել հաճախ է պատահում, թմրանյութերի արբեցման կամ այլ՝ մահը մոտեցնող նմանատիպ միջոցների մեջ:

Վանականները նոր կյանքի վկաներն են եղել: Եթե մեր մեջ շատ ավելի լինեին իսկական վանական համայնքներ, ապա մեր վկայությունը կլիներ առավել համոզիչ: Սակայն Քրիստոսի նոր ստեղծագործությունն իր ողջ գեղեցկությամբ մեզ բոլորիս հասանելի է մնում ամուսնական սիրո միջոցով, եթե միայն մենք Պողոս առաքյալի հետ մեկտեղ չգործադրենք «Քրիստոսի եւ Եկեղեցու վերաբերմամբ» ամուսնությունը:

Եզրակացություն

Ամուսնությունը խորհուրդ է, քանի որ դրա միջոցով եւ դրա մեջ Աստծու Արքայությունը ձեռք է բերում կենսականորեն շոշափելի իրականություն: Յուրաքանչյուր խորհրդում Փրկության միակ խորհուրդը իրականություն է դառնում եւ կցվում է մարդկային լինելության որոշակի պահին: Ամեն դեպքում նոր կյանք մտնելը՝ լինի հոգեւոր աճ, քահանայական սպասավորությունը թե հիվանդի ապաքինում, կատարվում է Քրիստոս Փրկչի ներկայությամբ՝ Սուրբ Հոգու միջոցով Մկրտության, Դրոշմով, քահանայական զանազան աստիճանների շնորհմամբ, Վերջին օծմամբ կամ կարգ հիվանդացի խորհուրդով: Յուրաքանչյուր դեպքում նոր կյանքը մուտք է գործում մարդու գոյության մեջ. մուտք

է գործում որպէս իրականութիւն, այլ ոչ թէ պարտականութիւն, որպէս շնորհ եւ հնարավորութիւն, այլ ոչ թէ մոգական բանաձեւում: Մարդն ունենում է ազատ ընտրութեան իրավունք՝ կամ մոտաք գործել իր առջեւ բացվող դռնից ներս, կամ մնալ նախկին վայրում, այսինքն՝ մարմնի թագավորութիւնում:

Առանձին խորհուրդները միայն այն դեպքում են ձեռք բերում իսկական իրականութիւն, երբ արտահայտում են Եկեղեցու ընդհանուր կյանքը՝ Քրիստոսի Մարմինը: Մկրտութիւնը մոտաքն է Եկեղեցի, Դրոշմը շնորհ է, որով սահմանվում է ազատ զարգացումը Ս. Հոգում, Քահանայութիւնը՝ պատասխանատվութիւն է միասնութեան եւ Մարմնի կերտման համար, Վերջին օծման կամ կարգ հիմնդրացի խորհուրդը «նոր Ադամի մեջ» բացահայտում է լինելութեան նոր սահմաններ, որտեղ չկան ո՛չ հիմնդրութիւն, ո՛չ մահ: Մարմնի կյանքի բոլոր այդ անհատական տեսանկյունները որպէս իրենց կենտրոն եւ գագաթնակետ ունեն խորհուրդը, որը եւ դարձնում է Եկեղեցին Քրիստոսի Մարմին, Աստվածային Պատարագը՝ Ս. Հաղորդութիւն: Այդ Մարմնից դուրս խորհուրդներ չեն կարող լինել:

Այդ պատճառով ամուսնութեան՝ որպէս խորհրդի նշանակութիւնը չի կարող գիտակցվել հաղորդութեանական համատեքստից դուրս: Իր գոյութեան առաջին իսկ օրերից սկսած՝ Եկեղեցին ճանաչում էր միայն այն ամուսնութիւնը, որը կնքվում էր Քրիստոսի Մարմնի երկու անդամների միջեւ. միայն դա կարող էր վերափոխվել Երկնային Արքայութեան իրականութեան: Միայն Քրիստոսի Մարմնի եւ Արջան միջոցով երկու քրիստոնյաները կարող են մեկ մարմին դառնալ քրիստոնեական ճանապարհին՝ Ս. Հաղորդութեան միջոցով հաղորդակից դառնալով Քրիստոսի Մարմնին: Ահա թէ ինչու հին քրիստոնյաներն ամուսնանում էին միայն Աստվածային Պատարագի ժամանակ, երբ փեսան ու հարսը հաղորդվում էին Աստվածային խորհրդին. այդպիսին կարող էր լինել միայն առաջին ամուսնութիւնը, որը երկու կողմերն ընկալում էին որպէս հավիտենական կապ՝ անքակտելի անգամ մահից հետո:

Ամուսնութեան մեծագույն սրբութիւնը, քանի դեռ ապրում է մարդկանց մեջ, կապրի անկյալ եւ հիմնդ աշխարհում, կարիք կունենա իրավաբանական օրենքների եւ ձեւականութիւնների հովանավորութեան: Տեսանք, որ եկեղեցական փորձառութեան այդ ձեւական եւ կանոնական կողմը Եկեղեցու համար ինքնանպատակ չէ. այն միայն ցույց է տալիս

ուղին, որով ամուսնության քրիստոնեական կատարելատիպը, այսինքն՝ Քրիստոսի եւ Եկեղեցու միության պատկերը, կարող է լավագույն կերպով դրսևորել իրեն ներկայիս աշխարհում: Եկեղեցին ամուսնության անկատար ձևերի նկատմամբ սահմանում է ներողամտության հնարավորություն, օրինակ, այն դեպքերում, երբ ակնհայտ է ամուսնության եւ Ս. Հաղորդության բաժանումը. զիջումներ չթույլատրելով հոգևորականությանը, որոնք թույլատրելի են աշխարհականներին՝ Եկեղեցին պաշտպանում է քահանայության հովվական հեղինակությունն ու դրա վերաբերյալ ուսմունքը:

Ամուսնությունը համարելով Աստծու Արքայության խորհուրդ՝ Ավետարանը եւ Եկեղեցին դրանով ինքնին որեւէ առանձնահատուկ գաղտնախորհուրդ (միստիկական) իրականություն չեն ստեղծում, որը շփման կետեր չունի մեզ շրջապատող աշխարհի հետ: Քրիստոնեական հավատքը ճշմարտություն է ոչ միայն Աստծու եւ Նրա Արքայության, այլ նաեւ մարդու մասին: Ամուսնության քրիստոնեական ուսմունքը մարդու վրա բերկրալի պարտականություն է դնում, այն հոգու եւ մարմնի համար բացահայտում է օրինական բավարարումը. ցույց տալիս ճշմարտության ճանապարհը, այն մարդուն տալիս է նոր կյանք ստեղծելու անճառելի ուրախությունը, նրան մոտեցնում առաջին մարդուն ստեղծած Արարչին:

Ռուսերենից թարգմանությունը եւ ծանոթագրությունները՝
Տ. ԱՆԴՐԵԱՍ ՎՐԴ. ԵԶԵԿՅԱՆԻ

